

เครดิตความรู้ที่ การประชุมรัฐภาคี Arms Trade Treaty 6

ในห้วงเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา เจนีวา (อังกฤษ: Geneva) เมืองใหญ่อันดับสองของสมาพันธรัฐสวิสและเป็นที่ตั้งขององค์การระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นองค์การสหประชาชาติ (United Nations) UNHCR , International Telecommunication Union (ITU) โดยถือว่าเป็นสถานที่จัดการประชุมระหว่างประเทศที่มีผู้แทนประเทศต่าง ๆ มาเยือนเพื่อเข้าร่วมการประชุมในเวทีต่าง ๆ ท่ามกลางความงามทะเลสาบเจนีวาและน้ำพุเจ็ทโต้ (Jet d' Eau) landmark ที่อยู่คู่กับเจนีวามากว่าหนึ่งร้อยปีตั้งอยู่กลางทะเลสาบเจนีวามีความสูง 140 เมตร โดยเจนีวาเป็นเมืองที่ผู้คนใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นหลัก นอกจากนี้เป็นที่ตั้งขององค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ แล้วยังเป็นที่ตั้งสถาบันทางวิชาการ Geneva Centre for Security Policy (GCSP) ซึ่งสำนักงานสภาความมั่นคง

แห่งชาติ(สถาบันความมั่นคงศึกษา)ได้เข้าเป็นสมาชิก Geneva Centre for Security Policy's Foundation Council ลำดับที่ 53

หนึ่งในการประชุมสำคัญที่จัดขึ้นในห้วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม 2566 ที่ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเข้าร่วมคือ การประชุมรัฐภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (Arms Trade Treaty: ATT) ครั้งที่ 9 (The Ninth Conference of States Parties: CSP9) สืบเนื่องจากสันติสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ (Arms Trade Treaty: ATT) มีพื้นฐานแนวคิดระหว่างประเทศในการกำหนดมาตรฐานที่มีผลผูกพันทางกฎหมายในการควบคุมการนำเข้า ส่งออก และการส่งผ่าน/ถ่ายลำอาวุธ โดยการจัดทำสันติสัญญาฯ เริ่มต้นครั้งแรกในที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations

General Assembly: UNGA) ตั้งแต่ปี 2549 โดยมีการประชุมคณะกรรมการเตรียมการ (Preparatory Committee: Prep Com) เพื่อจัดทำสนธิสัญญาฯ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐฯ จำนวน 4 ครั้ง เพื่อนำไปสู่การประชุมสหประชาชาติเพื่อจัดทำ ATT (2021 UN Conference on ATT) ระหว่างวันที่ 2 - 27 กรกฎาคม 2555 ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐฯ แต่เนื่องจากที่ประชุมฯ ไม่สามารถหาข้อยุติได้ ต่อมา PrepCom ได้จัดการประชุม Final UN Conference on ATT ระหว่างวันที่ 18 - 28 มีนาคม 2556 ซึ่งที่ประชุมฯ มีมติให้นำผลการประชุมฯ เสนอต่อที่ประชุม UNGA สมัยที่ 67 ทราบ โดยต่อมาเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2556 UNGA สมัยที่ 67 ได้ลงคะแนนเสียงรับรองข้อมติที่ A/RES/67/234 B. เรื่อง AT ด้วยคะแนนเสียง 144 เสียง (รวมไทย) คัดค้าน 3 เสียง และงดออกเสียง 23 เสียง (ลาวและอินโดนีเซีย)

หากพิจารณาถึงสนธิสัญญาที่มีผลผูกพันทางกฎหมายเพื่อสร้างบรรทัดฐานร่วมกันระหว่างรัฐในการกำกับดูแลการค้าอาวุธตามแบบและป้องกัน/กำจัดวงจรการค้าอาวุธที่ผิดกฎหมาย รวมถึงป้องกันการรั่วไหลของอาวุธตามแบบทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายออกจากกระบวนการควบคุม (diversion) ไม่ให้ไปอยู่ภายใต้การครอบครองของรัฐหรือตัวแสดงอื่นที่มีความเสี่ยงต่อการนำอาวุธดังกล่าวไปใช้ในทางละเมิดสิทธิมนุษยชน การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การก่ออาชญากรรมสงครามหรือการก่อการร้าย โดยกำหนดให้รัฐภาคีต้องมีระบบการควบคุม “การถ่ายโอน (transfer)” อาวุธตามแบบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงการส่งออก (export) การนำเข้า (import) การผ่านแดน (transit) การถ่ายลำ (trans-shipment) และการเป็นนายหน้า (brokering) ซึ่งสนธิสัญญาฯ ควบคุมการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนอาวุธเฉพาะประเภทในบางลักษณะ โดยสนธิสัญญาฯ มีผลใช้กับอาวุธตามแบบ 8 ประเภท ได้แก่ รถถัง ยานรบหุ้มเกราะ ปืนใหญ่ อากาศยานขับไล่ เฮลิคอปเตอร์ เรือรบ ขีปนาวุธและฐานยิงขีปนาวุธ และอาวุธขนาดเล็ก และอาวุธเบา นอกจากนี้ ยังครอบคลุมการส่งออกเครื่องกระสุนปืนที่ใช้ยิง ปล่อย หรือนำส่งโดยอาวุธตามแบบข้างต้น รวมถึงชิ้นส่วนอุปกรณ์ที่สามารถนำไปสู่การประกอบเป็นอาวุธตามแบบ

สนธิสัญญาฯ มีผลบังคับใช้แล้ว เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2557 เป็นเวลา 90 วัน หลังจากที่มีประเทศที่ให้สัตยาบันสนธิสัญญาฯ ครบ 50 ประเทศ และ 18 เดือนภายหลังสนธิสัญญาฯ เปิดให้ลงนาม สถานะล่าสุด (ธันวาคม 2565) สนธิสัญญาฯ มีรัฐภาคี 113 ประเทศ โดยประเทศล่าสุดที่เข้าเป็นภาคีคือ อันดอร์รา (2 ธันวาคม 2565) สำหรับฟิลิปปินส์เป็นประเทศอาเซียนประเทศแรกที่ให้สัตยาบันเมื่อ 22 มีนาคม 2565 (รัฐภาคีลำดับที่ 111) โดยมีประเทศอาเซียนที่ลงนามแต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน 4 ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย และประเทศสมาชิก UN แต่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสนธิสัญญาฯ ได้แก่ บรูไน เมียนมา อินโดนีเซีย เวียดนาม และลาว ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2562 สหรัฐฯ ในฐานะรัฐผู้ลงนามได้มีหนังสือถึงเลขาธิการสหประชาชาติแจ้งว่า สหรัฐฯ ไม่มีความตั้งใจที่จะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาฯ และไม่มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในสนธิสัญญาฯ

การประชุมรัฐภาคีสมาชิกสนธิสัญญาฯ (Conference of States Parties: CSP) จัดขึ้นแล้ว 8 ครั้ง โดยบทบาท CSP แต่ละครั้ง ได้แก่ 1) ประเมินการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา ความก้าวหน้าด้านอาวุธตามแบบ 2) พิจารณาและลงมติรับรองข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญา โดยเฉพาะการส่งเสริมความเป็นสากล (Treaty Universalization) 3) พิจารณาการแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญา ตามมาตรา 20 4) พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตีความสนธิสัญญา 5) พิจารณามอบหมายและจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานเลขาธิการ 6) พิจารณาการตั้งองค์คณะสนับสนุนตามที่จำเป็นเพื่อปรับปรุงการทำงานของสนธิสัญญา และ 7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดที่สอดคล้องกับสนธิสัญญา

สำหรับประเทศไทยได้ลงนามสนธิสัญญาว่าด้วยการค้าอาวุธ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2557 ตามมติคณะรัฐมนตรี (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2557) และมีสถานะเป็นรัฐผู้ลงนาม (Signatory State) ลำดับที่ 123 และคณะรัฐมนตรีมอบให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เป็นหน่วยหลักดำเนินการให้สัตยาบันตามสนธิสัญญาฯ ซึ่งใน การประชุม CSP9 ระหว่างวันที่ 21 - 25 สิงหาคม 2566 ณ the Centre International De Conferences Geneva (CICG) นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส มีผู้แทนเกาหลีใต้เป็นประธานและเสนอ Thematic discussion ภายใต้หัวข้อ “บทบาทอุตสาหกรรมในการถ่ายโอนอาวุธตามแบบระหว่างประเทศอย่างมีความรับผิดชอบ (The Role of Industry in Responsible International Transfer of Conventional Arms)” โดยคณะผู้แทนไทยมี รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (นายรัชกรรณ์ นภาพรพิพัฒน์) เป็นหัวหน้าคณะและกล่าวถ้อยแถลง (Statement of Thailand) ถึงความมุ่งมั่นของไทยในการ

ป้องกันการค้าอาวุธผิดกฎหมาย พัฒนาการในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การให้สัตยาบันและกิจกรรมที่ไทยได้ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในกรอบสนธิสัญญาฯ ทั้งนี้ในภาพรวมที่ประชุมฯ ให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมและภาคเอกชนที่สามารถช่วยแบ่งปันข้อมูลการค้าอาวุธที่สนับสนุนการดำเนินการตามมาตรการของสนธิสัญญาฯ ให้มีประสิทธิภาพต่อการนำอาวุธไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ การป้องกันการเบี่ยงเบนอาวุธที่ขัดต่อบทบัญญัติของสนธิสัญญา อาทิ การฉ้อโกง เส้นทางการลักลอบการค้าอาวุธระหว่างประเทศ นายหน้าที่ผิดกฎหมาย แหล่งจัดหาที่ผิดกฎหมาย วิธีการซ่อนเร้นจุดส่งของหรือจุดหมายที่กลุ่มต่าง ๆ จัดตั้งเพื่อนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์นอกจากนี้ยังช่วยระบุวิธี/เครื่องมือซึ่งสามารถช่วยให้คำแนะนำ (guidance) แก่รัฐเกี่ยวกับการปิดช่องโหว่ (loopholes) และรับรองการค้าอาวุธที่มีความผิดชอบและโปร่งใสมากขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงประเด็นการประชุม CSP9 ให้ความสำคัญกับ 6 เรื่องหลัก ดังนี้

การทำให้สนธิสัญญา
มีความเป็นสากล
(Treaty
Universalization)

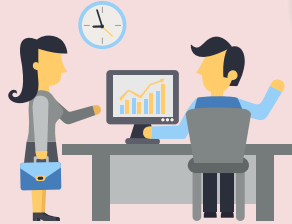
การขับเคลื่อนสนธิ
สัญญา (Treaty
Implementation)

ความโปร่งใส
(Transparency)

เวทีแลกเปลี่ยนข้อมูล
เกี่ยวกับการ
เบี่ยงเบนการ
ถ่ายโอนอาวุธ
(Diversion
Information Exchange
Forum: DIEF)

ความช่วยเหลือ
ระหว่างประเทศ
(International
Assistance)

การรายงานการ
ดำเนินการของ
ฝ่ายเลขานุการสนธิ
สัญญา (Matters
pertaining to the
Secretariat)

 การทำให้สนธิสัญญาฯ มีความเป็นสากล (Treaty Universalization) มีการนำเสนอและรับรองร่างรายงานการดำเนินการของคณะทำงานเพื่อให้สนธิสัญญาฯ เป็นสากล (Working Group on Effective Treaty Universalization: WGETU) เอกสารหัวข้อ Enhancing the work of the ATT working group on Treaty Universalization

 การขับเคลื่อนสนธิสัญญาฯ (Treaty Implementation) มีการนำเสนอและรับรองรายงานผลการดำเนินการของคณะทำงานด้านการปฏิบัติตามสนธิสัญญาฯ (ATT Working Group On Effective Treaty Implementation : WGETI) ให้ความสำคัญ 4 ข้อบท ได้แก่ 1) ข้อบท 6 ข้อห้าม (Prohibitions) 2) ข้อบท 7 การส่งออกและการประเมินการส่งออก (Export and Export Assessment) 3) ข้อบท 9 การผ่านแดนหรือการถ่ายลำ (Transit or trans-shipment) และ 4) ข้อบท 11 การนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ (Diversion)

 ความโปร่งใส (Transparency) และการรายงาน (Reporting) นำเสนอภาพรวมสถานะการรายงานตามข้อบทที่ 13 และเอกสารของคณะทำงานด้านความโปร่งใสและการจัดทำรายงาน (ATT Working Group On Transparency and Reporting: WGETR) พร้อมกับข้อเสนอแนะ

 เวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนการถ่ายโอนอาวุธ (Diversion Information Exchange Forum: DIEF) จัดขึ้นครั้งที่ 2 อาจนำเสนอเกี่ยวกับมาตรการการควบคุมการเบี่ยงเบนของรัฐภาคีต่าง ๆ

 ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (International Assistance) รายงานการดำเนินการกิจกรรมความช่วยเหลือระหว่างประเทศ อาทิ โครงการการสนับสนุน ATT Sponsorship Programme

 การรายงานการดำเนินการของฝ่ายเลขานุการสนธิสัญญาฯ (Matters pertaining to the Secretariat) และสถานะงบประมาณ (Matters pertaining to Financial Contributions) นำเสนอการอนุมัติกรอบงบประมาณของปี ค.ศ. 2024 (พ.ศ. 2567)

จะเห็นได้ว่าประเด็นต่าง ๆ ภายใต้อสนธิสัญญาฯ ส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใสและการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยความสมัครใจ ด้วยการรายงานเบื้องต้นและรายงานประจำปี

..... เกี่ยวกับการปฏิบัติงานการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนอาวุธ โดยเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกได้เปิดช่องว่างทางการสื่อสารที่โปร่งใสทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี